

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Organisatie Mars voor de moeders van 11 november 2021

**Programma Directoraat-
Generaal Herstel**

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Ons kenmerk
2021-0000247904

Uw brief (kenmerk)

Datum 3 december 2021
Betreft Reactie op Programma van Eisen

Beste moeders,

Uw *Mars met de moeders* op 11 november jl. in Rotterdam heeft diepe indruk op me gemaakt. Het is schrijnend wat u is overkomen en het is mijn diepste overtuiging dat alle gedupeerde ouders geholpen moeten worden. Financieel en emotioneel. Materieel en immaterieel. Ik was vereerd om uw Programma van eisen in ontvangst te nemen. Voor mij betekent het dat we met elkaar in gesprek zijn en blijven om wat u is aangedaan op te lossen. Ik heb u beloofd om te reageren op uw lijst van eisen. Onderstaand treft u daarom een reactie gegroepeerd naar de door u genoemde thema's. Een afschrift hiervan zend ik ook naar de Eerste- en Tweede Kamer zodat zij ook uw Programma van Eisen en mijn reactie daarop kunnen lezen.

Hoogachtend,
de staatssecretaris van Financiën - Toeslagen en Douane

Alexandra C. van Huffelen

Reactie op de Programma van Eisen uitgereikt tijdens de Mars met de moeders

Programma Directoraat-
Generaal Herstel

Ons kenmerk
2021-0000247904

Eerherstel

U vraagt om een nieuw BSN voor alle ouders die dit graag willen. Op dit moment doet de Minister van BZK onderzoek naar de mogelijkheden om het BSN te wijzigen voor onder meer gedupeerde ouders. In antwoord op Kamervragen is dat onderzoek toegezegd. Goed onderzoek is belangrijk, omdat het wijzigen van het BSN ook nadelige gevolgen kan hebben, bijvoorbeeld bij het behoud van het recht op pensioen. Het onderzoek wordt eind van dit jaar afgerond; daarna zal de Tweede Kamer en het bredere publiek worden geïnformeerd over het vervolg.

Daarnaast vraagt u om excuses op schrift van de overheid en de Koning. Alle gedupeerde ouders krijgen een excuusbrief van de minister-president en mijzelf. Daarnaast krijgen alle gedupeerden ook een verklaring dat zij niet hebben gefraudeerd met de kinderopvangtoeslag.

Tevens vraagt u om de namen van ouders en hun kinderen uit alle systemen te verwijderen, zodat hun namen gezuiverd zijn en ze een financiële schone lei hebben. Zoals bijvoorbeeld aan een BKR-registratie en registratie van onderbewindstelling. Zoals in de 8e VGR vermeld kan en zal de kredietaanbieder de negatieve registratie als gevolg van betalingsachterstanden die zijn ingelost of kwijtgescholden worden verwijderd uit het BKR. Voor een beëindigde saneringskredietovereenkomst of een beëindigde schuldregeling geldt dat deze overeenkomst geheel wordt verwijderd bij het BKR. Een WSNP gerelateerde registratie wordt verwijderd na een schone lei. Inmiddels bevat de website voor gedupeerde ouders uitgebreide informatie voor ouders over hoe zij in het geval van een BKR-registratie kunnen handelen, en wat zij kunnen doen als een registratie niet (meteen) wordt verwijderd.

Tenslotte vraagt u ten behoeve van eerherstel dat de Belastingdienst alle schuldeisers informeert met de mededeling dat de ouders ten onrechte beschuldigd zijn. Ouders worden dan schriftelijk op de hoogte gesteld met een overzicht van alle schuldeisers die benaderd zijn. Uit gesprekken met ouders weten we dat er een duidelijke wens is om geen lijsten te delen van gedupeerde ouders met schuldeisers. Om toch invulling te kunnen geven aan de wens van ouders om hun onschuld aan schuldeisers te laten zien, hebben alle gedupeerden en toeslagpartners een brief ontvangen die ze kunnen laten zien aan schuldeisers, waarin staat de ze gedupeerd zijn en tevens de pauzeknop voor schulden wordt uitgelegd.

Schadeherstel

Voor schadeherstel vraagt u volledige inzage in alle toeslagen die zijn verrekend met hun schuld door terugvordering van de kinderopvangtoeslag. Het is mogelijk om volledige inzage te krijgen in toeslagen die zijn verrekend met schuld door terugvordering kinderopvangtoeslag. Ouders kunnen dit opvragen

bij het Serviceteam van UHT. Het betaal- en verrekenoverzicht wordt op verzoek gemaakt. Het maken van deze overzichten gebeurt grotendeels handmatig en is zeer arbeidsintensief. Nadat het verzoek in behandeling is genomen, kost het de medewerkers minimaal 6 dagen werk voordat het totaaloverzicht (de LIC-lijsten) kan worden verstrekt. Vaak is het handig om specifiek aan te geven over welke jaren en terugvorderingen u vragen heeft, dan kan dit zo gericht mogelijk worden uitgezocht.

**Programma Directoraat-
Generaal Herstel**

Ons kenmerk
2021-0000247904

Daarnaast vraagt u een volledig overzicht van alle schulden aan de hand van een LIC-lijst. Ouders krijgen bij kwijtschelding van schulden een brief voor toeslagen en één voor belastingen. Hierin staat een overzicht van de kwijtgescholden schulden. Ouders krijgen ook van andere publieke organisaties bericht over de schulden die worden kwijtgescholden. Verzoeken van ouders richting zich vaak ook op een betaal- en verrekenoverzicht, zoals beschreven bij het voorgaande punt.

U wilt graag dat alle informele schulden zoals leningen bij familie en vrienden en juwelen die in onderpand zijn gebracht, als schulden worden erkend en meegenomen in de schadeherstelregelingen. Op 28 oktober jl. is het beleidsbesluit private schulden gepubliceerd, waarin staat opgenomen dat betalingsachterstanden worden opgelost. Informele schulden zijn vaak enkel hoofdsommen en worden in de regel dus niet opgelost. We hebben een hardheidsclausule om te zorgen dat niemand met problematische schulden blijft zitten na de schuldenaanpak.

U vraagt om het hersteltraject voldoende capaciteit te geven zodat de compensatie snel en juist beoordeeld kan worden. Een onafhankelijke partij dient hierop toezicht te houden. Er werken momenteel ruim 1000 fte bij de herstelorganisatie. Via de herijking worden de mogelijkheden verkend om de uitvoering te verbeteren. In de huidige werkwijze wordt onafhankelijke toetsing en toezicht op verschillende manieren geborgd. Voorbeelden hiervan zijn de Commissie van Wijzen, de Commissie Werkelijke Schade en de Bezwaarschriftenadviescommissie. Ook bij de twee laatstgenoemde commissies vindt opschaling plaats. Daarnaast hebben ook bijvoorbeeld de Tweede Kamer, de Nationale Ombudsman, de Algemene Rekenkamer en de inspectie Belastingdienst, Toeslagen en Douane in oprichting een rol op het gebied van monitoren, toetsen en toezicht houden. Zij doen dit ieder vanuit hun eigen taak en verantwoordelijkheden.

Daarnaast zouden ouders in de MSNP en WSNP die dat wensen uit schuldtrajecten moeten kunnen stappen. Een BKR-registratie moet geschrapt worden. Er wordt op toegezien dat de discretionaire ruimte die (beschermings)bewindvoerders hebben niet zorgt voor rechtsongelijkheid. De kosten die ouders reeds betaald hebben voor bewindvoering moeten worden terugbetaald vraagt u. Middels het 'Besluit compensatie gedupeerden in schulden traject' worden gedupeerde ouders versneld uit de WSNP en de MSNP gehaald. Bewindvoerder en schuldhulpverleners kunnen een schuldenlijst indienen en dan worden deze kwijtgescholden of afbetaald. Vervolgens kan de rechter de WSNP beëindigen en de schuldhulpverlener een MSNP traject. De kosten voor de WSNP bewindvoerder worden nimmer op de ouder verhaald

maar via de rechtsbijstand vergoed. Kosten die al zijn gemaakt voor beschermingsbewind worden niet vergoed.

**Programma Directoraat-
Generaal Herstel**

De kantonrechter houdt toezicht op bewindvoerders. Ieder jaar legt de bewindvoerder rekening en verantwoording af per cliënt die onder bewind staat. Daarnaast moet de bewindvoerder voldoen aan de kwaliteitseisen zoals gesteld in het Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren. Ook hierop houden kantonnerechters toezicht. Daarbij is verder goed om te melden dat de bewindvoerder een afweging maakt in het belang van de cliënt. Dit kan natuurlijk per cliënt verschillend zijn. Het voorkomen van verschillen tussen cliënten onder bewind is daarom niet mogelijk en zelfs onwenselijk, omdat iedere situatie anders kan zijn.

Ons kenmerk
2021-0000247904

U wilt volledige openheid van zaken indien ouders vanwege onterechte beschuldigingen door de Belastingdienst geweerd zijn van dienstverlening bij andere overheidsinstanties. Uit verhalen van ouders en verschillende onderzoeken is gebleken dat ouders soms vanwege beschuldigen bij de Belastingdienst of Toeslagen niet zijn geholpen bij andere overheidsinstanties. Burgers die in FSV geregistreerd staan worden hierover en over de reden waarom zij zijn opgenomen, geïnformeerd. Er wordt momenteel onderzoek gedaan naar de gegevensdeling uit FSV met andere overheidsinstanties. Hierbij worden de ca. 20 mailboxen bekeken die door de Belastingdienst en Toeslagen werden gebruikt om gegevens te delen met externe partijen. Ik wil hierbij al wel aangeven dat er mogelijk dingen zijn die de onderzoekers niet kunnen uitsluiten of aantonen, bijvoorbeeld of in individuele situaties gegevens zijn gedeeld met externe partijen.

Gezondheid & Werk

U vraagt om de individuele fysieke en emotionele schade voor heel het gezin in kaart te brengen en deze te vergoeden. Iedere ouder krijgt ten minste €30.000. Voor een deel van de ouders is dat een stuk meer dan waar ze via de normale regelingen recht op zouden hebben. Er zit dus ook een groot deel schadevergoeding in. Verder zit er in de financiële compensatieregeling een immateriële component met een vaste formule. Deze wordt in de Integrale Beoordeling vastgesteld en uitbetaald als het totaal aan vergoeding meer is dan de €30.000 die alle ouders krijgen. Verdere specificatie en vergoeding van schade gebeurt bij de Commissie Werkelijke Schade.

Daarnaast vraagt u mij na te denken over begeleiding naar werk. Werkgevers behoren geen druk uit te oefenen om terugkeer naar werk te realiseren. U geeft hierbij aan dat jarenlange spanning, stress en ellende niet weg is in een vloek en een zucht. En de WW en de ziekwet zijn niet oneindig, hiervoor moet een oplossing komen. Ik begrijp dat het voor veel ouders moeilijk is gebleken om te blijven werken, terwijl ze met zoveel problemen te maken hadden. Stress, spanning, zorgen over kinderen en gezin eisen hun tol. Wanneer iemand ziek of arbeidsongeschikt wordt, of zonder werk komt te zitten, bestaat er in Nederland een sociaal zekerheidsstel waarop mensen kunnen terugvallen. Terugkeer naar passend werk neemt hierin een belangrijke plek in, maar niet ten koste van alles. Zowel in de Ziekwet als in de WW wordt bekeken hoe het met iemand gaat, of iemand (gedeeltelijk) terug kan naar zijn eigen werk en of er tijdelijk

alternatief passend werk is. Wanneer iemand, of dat nou door stress, burn-out of andere zaken komt, (nog) niet in staat is om (opnieuw) aan het werk te gaan, moet daar rekening mee gehouden worden. Werk en inkomen is daarnaast één van de vijf leefgebieden waarop gedupeerde ouders ondersteuning kunnen krijgen van gemeenten. Gemeenten houden daarbij rekening met problemen op de andere leefgebieden waarop ondersteuning wordt geboden en maken samen met de ouders een plan over hoe het pad naar herstel eruit moet zien en welke begeleiding ouders aangeven daarbij nodig hebben. Werk kan hier een belangrijke rol in spelen. Niet alleen financieel, maar ook op persoonlijk vlak.

**Programma Directoraat-
Generaal Herstel**

Ons kenmerk
2021-0000247904

U vraagt om alle verloren arbeidsjaren in verleden, heden en toekomst te compenseren. En hierbij oog te hebben voor het verlies van pensioenopbouw. Ouders mogen na hun pensioen niet in de armoede vervallen. Ik begrijp dat de problemen bij de kinderopvangtoeslag ervoor hebben gezorgd dat sommige van u niet meer konden werken. In de herstelregelingen wordt zodoende ook voorzien in een materiële en immateriële schadevergoeding. Als een ouder na het ontvangen van de €30.000 en de eventuele integrale beoordeling nog verdere schade heeft, kan deze een beroep doen op de Commissie Werkelijke Schade. Deze commissie toetst dan of en welke schade het gevolg was van de problemen bij Toeslagen. Als dat causale verband er is, en ouder kan het verlies in pensioenopbouw laten zien (bijvoorbeeld door verschil in inkomen inzichtelijk te hebben) dan komt de schade in aanmerking voor aanvullende compensatie. Belangrijk om hierbij nog op te merken dat schade die ontstaat na de procedure bij CWS niet meegenomen kan worden.

Tevens vraagt u om alle ouders dezelfde rechten te geven op gemeentelijke hulp op alle vijf leefdomeinen: huisvesting, schulden, inkomen, zorg en het welzijn van kinderen. Alle ouders die daar behoefte aan hebben, kunnen brede ondersteuning krijgen van hun gemeente op de vijf leefgebieden. Daar zijn afspraken over gemaakt met de gemeenten, en gemeenten zijn hier ook al hard mee aan de slag. Er is een compensatieregeling voor gemeenten waarmee zij de brede ondersteuning gefinancierd krijgen. Een ouder die zich als (mogelijk) gedupeerde heeft gemeld kan op ieder moment een verzoek om ondersteuning doen. Er bestaat een grote diversiteit in de behoefte aan hulp en ondersteuning van ouders. Daarom werken gemeenten samen met de ouders aan een plan voor herstel. Dit is zo georganiseerd omdat de gemeente dichtbij de ouder staat en maatwerk kan leveren. Hoe de ondersteuning er precies uit ziet kan voor iedere ouder en ieder gezin verschillend zijn. Vanwege de diversiteit aan problemen in gezinnen, en ook vanwege de verschillen in lokale context, kan de geboden ondersteuning op de vijf leefgebieden ook verschillend zijn voor ouders. Zo is de toegang tot de arbeidsmarkt of de wachtlijst voor bepaalde zorg, per regio anders. Gemeenten doen wat zij kunnen binnen de lokale context.

U geeft aan dat schulden bij de zorgverzekering ervoor zorgen dat ouders zich niet aanvullend kunnen verzekeren. Toegang tot de juiste zorg wordt zo belemmerd. Ouders en hun kinderen mogen hiervan niet de dupe zijn. Dat ben ik met u eens. Daarom heb ik hierover afspraken gemaakt met de zorgverzekeraars. Verzekerden met een premieachterstand van meer dan zes maanden zijn verzekerd via het CAK. Voor hen geldt dat pas als de schulden bij

hun zorgverzekeraar zijn opgelost zij weer de normale premie aan hun zorgverzekeraar betalen en weer aanvullend verzekerd kunnen worden. Ik bereid daarom samen met verzekeraars een eenmalige actie voor, om vooruitlopend op de private schuldenaanpak, gedupeerden uit de wanbetalersregeling te halen. Daardoor kan een aanzienlijk deel van deze ouders de wanbetalersregeling verlaten en wordt voor deze ouders per 1 januari 2022 weer de reguliere premie geïnd. Op dat moment is een aanvullende verzekering weer mogelijk. Belangrijke voorwaarde daarvoor is dat geen schulden van na 1 juni 2021 meer open staan bij de zorgverzekeraar. Deze schulden vallen namelijk buiten de private schuldenaanpak.

**Programma Directoraat-
Generaal Herstel**

Ons kenmerk
2021-0000247904

Systeemverandering

U vraagt mij om te stoppen met het etnisch profileren van burgers. Ik wil hier volstrekt helder zijn; etnisch profileren en discriminatie kan en mag niet. De overheid moet het juiste doen en altijd zorgen voor een eerlijke behandeling zonder vooroordelen. Dat bij Toeslagen toch sprake is geweest van discriminatie is pijnlijk en heeft het vertrouwen in de overheid geschaad. De afgelopen periode hebben Toeslagen en de Belastingdienst stappen gezet om te zorgen dat dit nooit meer mag gebeuren. Zo zijn alle gegevens over dubbele nationaliteit die nog in de systemen van Toeslagen stonden verwijderd. Ook is het risicoclassificatiesysteem van Toeslagen niet meer in gebruik. Daarnaast wordt aan het onderwerp discriminatie in het kader van de cultuurprogramma's bij de Belastingdienst en Toeslagen bijzondere aandacht besteed.

U vraagt om de omgekeerde bewijslast van tafel te halen. Indien de staat een burger verdenkt van fraude dan dient de staat te bewijzen op grond van welke reden(en) deze aantijging bestaat. Ik vind het heel naar dat ouders als fraudeur zijn bestempeld. Dat had nooit mogen gebeuren. Het is nooit aan de burger om te bewijzen dat geen sprake is gaan fraude. Die bewijslast ligt altijd bij de overheid. Alle ouders die hiermee te maken hebben gekregen ontvangen namens het demissionair kabinet een excuusbrief, ondertekend door de minister-president en mijzelf. Ook ontvangen zij een verklaring dat zij geen fraudeur zijn met de kinderopvangtoeslag.

U roept op om de sociale advocatuur te versterken. De grootte van de portemonnee en/of sociaaleconomische status mag niet de toegang tot het recht benadelen. De Minister voor Rechtsbescherming heeft op 2 november 2021 jl. aangekondigd de vergoedingen voor rechtsbijstandverleners, waaronder (sociaal) advocaten, mediators en bijzondere curatoren, te verhogen. Dit is één van de elementen om de laagdrempelige toegang tot het recht te borgen doordat zo voldoende rechtsbijstandverleners actief blijven binnen het stelsel. Hiermee komt een einde aan de jarenlang lopende discussie over de vergoedingen voor rechtsbijstandverleners in het stelsel voor gesubsidieerde rechtsbijstand. Daarnaast hebben alle gedupeerde ouders toegang tot gratis juridische bijstand via de Raad voor de Rechtspraak. Hun advocaat kan hen helpen bij het herstelproces.

Daarnaast vraagt u om nieuwe wet -en regelgeving en maatregelen te toetsten aan de grondwet. De toetsing van de grondwettigheid van wetten (verenigbaarheid van de wet en de Grondwet) in Nederland is voorbehouden

aan de wetgever. Dit betekent dat de grondwettigheid van nieuwe wet- en regelgeving getoetst is aan de Grondwet tijdens de voorbereiding van de wetgeving en tijdens de behandeling hiervan in het parlement. Het gaat hier om constitutionele toetsing in het wetgevingsproces. Daarbij wordt overigens niet alleen aan de Grondwet getoetst, maar ook aan ander hoger recht, zoals Europees en internationaal recht. Daarnaast worden ook algemene rechtsbeginselen betrokken in de toetsing. De eerste verantwoordelijkheid ligt hier bij de opsteller van een wetvoorstel of een voorstel voor lagere regelgeving. Die is verantwoordelijk om ervoor te zorgen dat de nieuwe wet- en regelgeving in lijn is met hoger recht, waaronder de Grondwet. Vervolgens doet het ministerie van Justitie en Veiligheid in nauwe samenwerking met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op alle wetgeving een wetgevingstoet, inclusief de constitutionele toets zoals hiervoor vermeld. Daarna wordt nieuwe conceptwetgeving en sommige conceptregelgeving voor advies voorgelegd aan de Afdeling advisering van de Raad van State. Deze verricht eveneens een toets van de conceptwet- en regelgeving aan hoger recht. Tot slot beoordelen ook de Tweede en Eerste Kamer de verenigbaarheid van wetsvoorstellen met hoger. De Grondwet bepaalt dat rechters wetten niet mogen toetsen aan de Grondwet. Dit grondwettelijk toetsingsverbod heeft recent weer de volle aandacht vanuit de politiek. Momenteel vinden technische voorbereidingen plaats voor een eventuele herziening van het verbod.

**Programma Directoraat-
Generaal Herstel**

Ons kenmerk
2021-0000247904

Tenslotte roept u op om kinderopvang gratis te maken. In reactie op het rapport van de Parlementaire Onderzoekingscommissie Kinderopvangtoeslag heeft het kabinet aangegeven dat een groot deel van de problemen van het huidige toeslagenstelsel niet binnen het huidige stelsel opgelost kunnen worden en dat we toe moeten naar een ander stelsel. Voor de financiering van kinderopvang moet de verantwoordelijkheid voor de financiering niet meer (volledig) bij de ouders worden gelegd, zodat complexe voorwaarden voor hen komen te vervallen. Ook de toegankelijkheid van de kinderopvang is daarbij een belangrijk thema. De keuzes hierover zijn aan een nieuw kabinet. Ondertussen wordt hard gewerkt om het huidige toeslagensysteem zo goed mogelijk te laten werken voor de burger. Daarin lossen we knelpunten in het huidige stelsel op en zorgen we dat dienstverlening naar burgers persoonlijker en begrijpelijker wordt.